

NOI DESCOPERIRI DE MONEDE BIZANTINE ÎN DOBROGEA (SEC. IX-XIII)*

Gabriel CUSTUREA**
Lucian ADAMESCU**

Keywords: *Byzantine coins, Byzantine Empire, Byzantine Dobrudja, Paradunavon*

Cuvinte-cheie: *monede bizantine, Imperiul Bizantin, Dobrogea bizantină, Paradunavon*

Abstract: *The authors publish 232 Byzantine coins dating from 9th-13th centuries, discovered in 19 localities from Dobrudja.*

The pieces are from the collections of MINAC and private collections. Therefore, new items appear in the numismatic repertoire of Byzantine Dobrudja (Baia, Bărăganu Dunavăț, Lanurile).

We notice the lots from Bărăganu and Cobadin, which support the existence of important settlements in the central area of Dobrudja. Pieces, variants of numismatic catalogues are also presented by the authors (no. 37, 42, 45, 61). Rare coins for the monetary circulation of the area are also highlighted.

Finally, the authors examine in detail the discoveries from Troesmis-Iglița in light of the numerous lot published now and shade some assumptions recently exposed by researcher G. Mănucu-Adameșteanu.

It appears that the situation of monetary circulation here is similar to that of the other settlements on the banks of the Danube – Păcuiul lui Soare, Dinogetia, Isaccea, Nufăru – thus sketching a pattern for the currency in Dobrudja.

Rezumat: *Autorii publică 232 de monede bizantine datând din secolele IX-XIII, descoperite în 19 localități din Dobrogea.*

Piese fac parte din colecțiile MINAC și din colecții private. Așadar, apar noi localități, în repertoriul numismatic al Dobrogei bizantine (Baia, Bărăganu Dunavăț, Lanurile).

* Sub forma unor comunicări, cu mai puține piese și comentarii mai concise, unele probleme din actualul studiu au fost prezentate de către primul dintre autori la Sesiunea Pontica Constanța în 2010 și la Primul Congres Internațional de Numismatică la Brașov în 2012.

** Gabriel Custurea: Muzeul de istorie Națională și Arheologie Constanța, custurea@gmail.com

** Lucian Adamescu: lucian.adamescu@yahoo.com.

Remarcăm loturile de la Bărăganu și Cobadin ce susțin existența unor așezări importante în zona centrală a Dobrogei. Piese, variante la cataloagele numismatice, sunt și ele prezentate de către autori (nr. 37, 42, 45, 61). Sunt evidențiate, de asemenea, monedele rare pentru circulația monetară a zonei.

În concluzie, autorii analizează în detaliu descoperirile de la Troesmis-Iglița în lumina numerosului lot publicat acum și nuanțează anumite ipoteze recent expuse de către cercetătorul Gh. Mănucu-Adameșteanu.

Se constată că situația circulației monetare de aici este similară cu aceea din celelalte așezări de pe malul Dunării – Păciul lui Soare, Dinogetia, Isaccea, Nufăru – creionând astfel un model de circulație monetară dobrogeană.

Din colecțiile muzeului constănțean și colecții private am reușit să selectăm în vederea publicării un număr de 232 monede bizantine, descoperite în 19 localități dobrogene. Ele se eșalonează între domnia lui Theophil (829-842) și a doua jumătate a secolului al XIII-lea prin emisiunea lui Mihail VIII de la Thessalonic. În marea lor majoritate, monedele se datează în secolul al XI-lea.

De la Adamclisi provin două piese (clasele A3 și C), care se adaugă unor emisiuni mai târzii de la Constantin IX și Roman IV. De altfel, în zonă este menționată în perieghezele colectivului șantierului o așezare din secolul al XI-lea.¹

Următorul punct pe harta descoperirilor este Baia, cu o monedă semnată din vremea lui Constantin X. Localitatea apare pentru prima dată în repertoriul numismatic al acestei perioade, adăugându-se celorlalte aproape 60 de locuri cu descoperiri unice. De la Basarabi provine, de asemenea, o monedă semnată de la Constantin X, care se alătură unei piese de aur găsite în urmă cu mai multe decenii, emisiune de la Constantin VII și Roman II.²

Un nou punct pe harta descoperirilor este Bărăganu, de unde provine un lot consistent de 15 monede, eșalonate de la Nicefor II la Constantin IX. Monedele emise de Nicefor II constituie o raritate pentru teritoriul dobrogean, după cum reiese din repertoriile și cataloagele publicate în ultimele trei decenii.³

De la Canlia provine o monedă clasa A3, var. 40, care completează descoperirile mai vechi.⁴

Din zona Cobadin provine un lot de 9 piese, emisiuni de la Leon VI (1), Nicefor II (1) și Vasile II – Constantin VIII (7), piese care se adaugă unei *nomisma histamenon* de la Constantin IX și altor doi folliși de la Leon VI. Până la urmă se dovedește că în zonă a existat o așezare importantă cu o locuire de la sfârșitul secolului al X-lea – prima jumătate a secolului al XI-lea.⁵

¹ CUSTUREA 2007, 631, nr. 1; VERTAN, CUSTUREA 1992, 384, nr. 1395; PANAITESCU 1983, 157-160; CCA 1998, 2, VII.

² POENARU BORDEA, OCHEȘEANU, POPEEA 2004, 131, nr. 1010.

³ De aici provin și două cruciulițe publicate de curând. CUSTUREA, PARASCHIV-TALMAȚCHI 2011, 138-139, nr. 14, 20; CUSTUREA 2000, 131-158; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2001, 211-311; POENARU BORDEA, OCHEȘEANU, POPEEA 2004, 133-147.

⁴ MĂNUCU ADAMEȘTEANU 2001, 241, nr. 1; 246, nr. 13, 14; 248, nr. 22, 23; 249, nr. 56, 57; 250, nr. 29; 251, nr. 30, 31, 34; 252, nr. 35.

⁵ CUSTUREA 2000, 31, nr. 25; de aici sunt publicate două cruci simple cf. CUSTUREA, PARASCHIV-TALMAȚCHI 2011, 138, nr. 13; 139, nr. 23.

Prin follisul emis de Constantin VII și Zoe, care se alătură altor trei piese inventariate până acum și cu un follis de la Roman I publicat de curând, toate descoperite în zona Constanței, se întărește ipoteza că așezarea (așezările) de aici ar fi funcționat încă de la jumătatea secolului al X-lea.⁶

Follisul de clasa C descoperit la Dunavăț îmbogățește repertoriul numismatic cu încă o localitate, chiar dacă este o descoperire singulară.

De la Dunăreni provin două piese: un *miliaresion* de la Ioan Tzimiskes și un *follis* clasa C. Miliaresionul completează seria puținelor astfel de descoperiri și ține mai mult de factorul militar decât de cel economic. Dacă cele două piese au fost găsite în același punct cu descoperirile mai vechi, ar putea fi vorba despre o așezare ce a funcționat circa jumătate de secol (Ioan Tzimiskes – Mihail IV). Lipsa contextului arheologic ne plasează însă în zona supozițiilor. De la punctul „Ciumata” cunoaștem cinci piese clasa A3 (2) și clasa B (3).⁷

Cele patru monede descoperite la Hârșova vin să îmbogățească inventarul numismatic din zonă. Trebuie însă să consemnăm o variantă a desenului Evangheliei la o piesă din clasa A3, var. 24 (nr. 37).⁸

Histria, cu cele două monede descoperite, ne face să presupunem existența uneia sau mai multor așezări în zonă, în prima jumătate a secolului al XI-lea.⁹

De la Iglița, Cetatea de Est, provine un lot foarte important de piese din secolul al XI-lea, iar cele mai târzii provin din Cetatea de Vest. Remarcăm aici prezența unor variante la cele 51 cunoscute până acum din clasele A2-3. Este cazul piesei nr. 42 la care punctele din crucea aversului nu își găsesc corespondență cu ornamentul reversului. Piesa nr. 45 poate fi încadrată, probabil, la var. 16 dacă am considera ornamentul reversului ușor deformat. Din păcate, în ambele cazuri, ornamentul de pe coperta Evangheliei este ilizibil. De asemenea, piesa nr. 61 are puncte în ornamentul reversului. Vom reveni cu discuția asupra descoperirilor de aici.¹⁰

De la Isaccea provine un lot de piese, îndeosebi din secolele XII-XIII, eșalonate între Alexius I și jumătatea secolului al XIII-lea. Sunt de remarcat două monede rare de 1/2 *tetarteron*, una emisă de Ioan II, cealaltă de Manuel I.¹¹

Follisul clasa A3, var. 24, descoperit la Lanurile pune și această localitate pe harta descoperirilor.¹²

⁶ CUSTUREA 2000, 136, nr. 26; CUSTUREA 2007, 632, nr. 11.

⁷ CUSTUREA 2007, 632, nr. 12-16.

⁸ CUSTUREA 2000, 140, nr. 49; CUSTUREA, VERTAN, TALMAȚCHI 1999, 353, nr. 2038.

⁹ CUSTUREA 2000, 140, nr. 47.

¹⁰ MĂNUCU ADAMEȘTEANU 2011, 206-265, cu bibliografia la zi.

¹¹ CUSTUREA 2000, 141-142, nr. 51, cu bibliografia momentului; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2001, 282-296; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU, PETAC 2003, 418-421; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2000-2001, 662-668; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2009, 628-644; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU, POHL 2006, 451-452; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2012, 198-205; MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2011, 516-519, nr. 1-32.

¹² De aici provin diverse obiecte mărunte din metal, inedite; pentru monede din secolul al VI-lea vezi CUSTUREA 2012, 624-625, nr. 67-81.

Din aşezarea civilă de la Murighiol provin două piese, una clasa A3, var. 24, cealaltă clasa B.¹³

Piesa descoperită la Nufăru se adaugă sutelor de astfel de descoperiri făcute în aşezare.¹⁴

De la Poiana provine un *follis* clasa A3, care împreună cu un altul descoperit anterior din clasa B, sprijină ideea existenţei în zonă a unei aşezări din secolul al XI-lea.¹⁵

De la Valul lui Traian, punctul SMA, provine un *follis* clasa B, care se alătură unui *miliaresion* de la Ioan Tzimiskes şi unui *follis* clasa D. În zonă există mai multe aşezări din care s-au recuperat diferite materiale arheologice (cruci relicvar şi o limbă de curea) şi două tezaure monetare de aur. Toate acestea ne îndeamnă să presupunem existenţa unui centru de putere în zonă la sfârşitul secolului al X-lea – începutul secolului al XI-lea.¹⁶

Fără loc de descoperire, dar provenind sigur din Dobrogea, sunt mai multe monede, dintre care remarcăm un *solidus* fals, placat cu aur de la Theophil, şi un *follis* emis în timpul lui Leon VI. Falsuri de genul celui prezentat sunt mai des întâlnite în nord-estul Bulgariei.¹⁷ Lor li se adaugă doi follişi emişi în prima parte a domniei lui Constantin al VII-lea, când domnea sub tutela mamei sale Zoe. Un *follis* semnat de la Nicefor III – piesă rară pentru Dobrogea¹⁸ - completează lotul nostru. Ultima monedă prezentată este o emisiune a lui Mihail VIII la Thessalonic, piesă rară în circulaţia monetară dobrogeană din a doua jumătate a secolului al XIII-lea.

Prezenţa follişilor de la Leon VI demonstrează revirimentul penetraţiei monetare bizantine la începutul secolului al X-lea, penetraţie ce se transformă în secolul următor într-o circulaţie monetară reală, astfel încât, timp de circa cinci decenii, pe teritoriul Dobrogei există o economie monetizată.

Din locurile de descoperire ale miilor de monede din secolele X-XI rezultă un număr de 146 de puncte, dintre care, însă, 57 cu o singură descoperire (39%).

Conform descoperirilor monetare observăm că un grup de aşezări – Balcic, Capidava, Cobadin, Constanţa, Hârşova, Isaccea, Kaliakra, Kavarna, Mangalia, Oltina-Capu Dealului, Silistra şi Skala – au o dezvoltare care începe undeva în secolul al X-lea şi continuă parţial sau în totalitate în secolul următor.¹⁹

Dezvoltarea economiei monetare se face de-a lungul Dunării şi pe ţărmul Mării Negre, căi accesibile şi valabile pentru circulaţia mărfurilor şi, de aici, şi monedelor. Sunt centrele prin care moneda bizantină pătrunde în provincie alimentând şi dinamizând economia locală. Prezenţa monedelor din metal preţios

¹³ MĂNUCU-ADAMEŞTEANU 1993, 268; ISVORANU, VÎLCU 2010, 414, nr. 41 (cls. H).

¹⁴ CUSTUREA 2000, 146-147 cu bibliografia; MĂNUCU-ADAMEŞTEANU 2001, 297-307; CUSTUREA 2003, 427-429, MĂNUCU-ADAMEŞTEANU 2000-2001, 668-672.

¹⁵ VERTAN, CUSTUREA 1992, 394, nr. 1556.

¹⁶ PARASCHIV-TALMAŢCHI, CUSTUREA 2012; 348, nr. 16; MĂNUCU-ADAMEŞTEANU 1992, 349-350; CUSTUREA 1999, 303-304; CUSTUREA, PARASCHIV-TALMAŢCHI 2011, 136, nr. 1.

¹⁷ IORDANOV 1979, 12-13; OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU 2002, 197.

¹⁸ CUSTUREA 2000, 131-160.

¹⁹ *Ibidem*.

(nr. 33 și nr. 225) poate fi legată de stipendii acordate unor potentăți locali, plăți de solde și, doar cu o mică probabilitate, de vreo tranzacție importantă în zonă.

Dacă analizăm tezaurele descoperite până în prezent, vom observa că în perioadele agitate politic și militar crește densitatea celor din metal prețios.²⁰

După aceste considerații generale credem că este cazul să facem completările necesare la descoperirile de la Iglița-Troesmis, cu atât mai mult cu cât, recent, situația monetară de aici a fost analizată pe larg.²¹ Așa cum presupune autorul, cetatea nu pare să fi fost reconstruită de Ioan I Tzimiskes, ci, foarte probabil, după anul 1001.²²

Lotul prezentat de noi (138 piese) îmbogățește substanțial grupul statistic și, astfel, se pot face aprecieri mai sigure. Ca și cu alte ocazii subliniem că analiza are un caracter teoretic, în practică penetrația monedelor făcându-se cu o anumită inerție, fapt demonstrat și de tezaurele monetare din epocă.²³

Etapă	Ani domnie	Nr. piese	Monedă/an domnie	Variația volumului de monedă %	
				În lanț	fixă
I	976-1028	29	0,56	100	100
II	1028-1034	27	4,50	804	804
III	1034-1042	47	5,88	131	1050
IV	1042-1059*	20	1,11	19	198
V	1059-1067	16	2,00	180	357
VI	1067-1071	15	3,75	188	670
VII	1071-1078	9	1,29	34	230
VIII	1078-1081	4	1,00	78	179
IX	1081-1092	5	0,45	45	80

Analizând cifrele din tabel observăm că în perioada domniei lui Roman III, cel care emite follișii clasei B²⁴, avem o creștere accentuată a volumului de monedă (de opt ori), în acord cu situația din alte centre dobrogene importante: Păcuilui lui Soare, Capidava, Dinogetia, Isaccea și Nufăru.²⁵

Fața de situația prezentată în lucrarea recent publicată de Gh. Mănuclu-Adameșteanu²⁶, volumul masei monetare în vremea lui Mihail IV, căruia i se

²⁰ Pentru sfârșitul secolului al X-lea vezi tezaurele de la Durankulak, Brestnița, Greci, Isaccea, Obrocișce, Oltina, Onogur, Tvârdița, Valea Nucarilor, pe cele două de la Valu lui Traian și pe cele din secolul următor: Dinogetia (trei), Ghiurgengic, Ișirkovo, Kalipetrovo, Sredișce, ultimele legate de invaziile pecenege; CUSTUREA, TALMAȚCHI 2011, *passim*.

²¹ MĂNUCLU ADAMEȘTEANU 2010, 206-265.

²² MĂNUCLU ADAMEȘTEANU 2010, 293.

²³ CUSTUREA 2000, 161-166.

* Domniei lui Isaac I nu i s-a atribuit nicio emisiune din bronz, ceea ce presupune că au circulat, eventual au fost emise în continuare, piesele din clasa D.

²⁴ Am adoptat cronologia propusă de M. Thomson și C. Morrisson.

²⁵ CUSTUREA 2000, 121, tabelul 21

²⁶ MĂNUCLU-ADAMEȘTEANU, 109, tabelul VII; remarcăm o eroare de calcul la Mihail IV – nr. monedă/an domnie 0,71 – în realitate 1,14.

atribuie monedele clasei C, la Iglița se constată o creștere de peste 30% față de domnia precedentă, din nou în acord cu sistemele dobrogene Păcuiul lui Soare, Dinogetia, Isaccea, Nufăru.²⁷

Într-adevăr, cu domnia lui Constantin IX situația se modifică radical, moneda de pe piață reprezentând abia o cincime din cantitatea de monedă din timpul domniei precedente. Situația este la fel de dramatică precum în cazul Dinogetiei²⁸ - celelalte subsisteme dobrogene având, însă, cifre cel puțin duble.²⁹

În timpul domniei lui Constantin X și Iglița se alătură, prin indicii săi, aceluiași patru subsisteme economico-sociale dobrogene menționate până acum. Spre deosebire de acestea însă, în timpul lui Roman IV aici există o anomalie, anume creșterea de aproape două ori a volumului de monedă față de domnia precedentă. Această creștere se observă în cazul subsistemelor imperiale – Atena și Corint și este pusă de noi pe seama inflației.³⁰

În timpul celorlalte domnii – Mihail VII, Nicefor III, Alexius I (până la reforma monetară din 1092) – au loc scăderi puternice datorate, fără îndoială, stării de nesiguranță create de răcoala „orașelor paristriene” sau de luptele bizantino-pecenege purtate în zonă.³¹

Prin cele prezentate credem că am reușit să nuanțăm mai precis situația economiei dobrogene în secolele X-XI și, mai ales, să completăm substanțial informațiile privind descoperirile monetare de la Iglița. Astfel, această așezare, prin evoluția circulației monetare, își găsește un loc între siturile importante de pe cursul Dunării din provincia bizantină.

CATALOG

ADAMCLISI

Vasile II-Constantin VIII

1. AE ↓ 11,01 g., 25,5 mm.

DOC III, 2, p. 665, cls.A₃ var.39

CA

Mihail IV

2. AE ↓ 8,58 g., 27x26 mm.

DOC III, 2, p. 681, cls.C.

CA

BAIA

Constantin X

3. AE ↓ 6,64 g., 27 mm,

surfrapare pe clasa C, Av/Rv.

DOC, III, 2, p. 774, clasa 1.

Inv. 79050

BASARABI

Constantin X

4. AE ↓ 10,54 g., 29,5x27,5 mm.

surfrapare pe cls C, Av/Rv?

DOC III, 2, p. 774, cls.1.

CA

²⁷ CUSTUREA 2000, 121, tabelul 21.

²⁸ CUSTUREA 2000, 109, tabelul 17.

²⁹ CUSTUREA 2000, 121, tabelul 21.

³⁰ CUSTUREA 2000, 121, tabelul 21

³¹ CUSTUREA 2000, 128-130.

BĂRĂGANU

Nicefor II

5. AE ↓ 4,75 g., 21x20 mm.

DOC III, 2, p. 586, cls.1.

Constantinopol

CP

Vasile II – Constantin VIII

6. AE ↓ 10,80 g., 25,5 mm.

DOC III, 2, p. 650, cls.A₂ var. 1a (var).

CP

7. AE ↓ 12,60g, 34x32,5 mm.

DOC III, 2, p. 652, cls A₂, var. 5.

CP

8. AE ↓ 10,74g., 31x29 mm.

DOC III, 2, p. 655,cls.A₂, var.14

CP

9. AE ↓ 16,30 g., 32,5 mm.

DOC III, 2, p.658, cls.A₂, var.23(?)

CP

10. AE ↓ 7,84 g., 27x24 mm,
dublă frapă Rv.

DOC III, 2, p. 659, cls A₃, var.24.

CP

11. AE ↓ 10,97 g., 31 mm.

DOC III, 2, p. 665, cls. A₃, var.39.

CP

12. AE ↑ 9,99 g., 28,5x24, perforată.

DOC III, 2, p. 668, cls. A₂ var. 40b(var).

CP

DOC III, 2, p. 665-666, cls. A₃,
var.39(40)

13. AE ↓ 5,71 g., 27,5x26 mm.

CP

14. AE ↓ 3,99 g., 25,5 x 24,5 mm.

CP

15. AE ↓ 8,97 g., 28x23,5 mm.

DOC III, 2, p. 668, clsA₃, var. 41

CP

16. AE ↓ 9,75 g., 29,5 mm.

DOC III, 2, p.650-675, cls.A₂₋₃

CP

Roman III

17. AE ↓ 7,70 g., 30x26,5 mm.

surfrapare Rv/Av.

DOC III, 2, p. 676, cls. B.

CP

Mihail IV

18. AE ? 6,02 g., 27x26 mm,

surfrapare Rv/Av., deformată

DOC III, 2, p. 681, cls. C.

CP

Constantin IX

19. AE ↓ 6,72 g., 27,5x25,5 mm,
turnată.

DOC III, 2, p. 685, cls. D

CP

CANLIA

Vasile II-Constantin VIII

20. AE

DOC III, 2, p. 666, cls. A₂ var. 40

CP

CATALOI

21. AE ↓ 1,15 g., 23x19 mm, tăiată
pentagonal

Imitație latină modul mic tip A

Constantinopol.

Inv. 69338

COBADIN

Leon VI

22. AE ↓ 6,60 g., 28x26 mm

DOC III, 2, p. 518, cls.3 Constantinopol.

CP

DUNAVĂȚ

Nicefor II

23. AE ↓ 8,68 g., 24,5x23,5 mm

DOC III, 2, p.586, cls.1 Constantinopol.
CP

Vasile II-Constantin VIII

DOC III, 2, p. 658, cls.A₂, var. 23.

24. AE ↓ 12,49 g., 27 mm

CP

25. AE ↓ 8,20 g., 27x26 mm

CP

DOC III, 2, p. 659, cls.A₃, var. 24

26. AE ↓ 10,40 g., 27,5 mm.

CP

27. AE ↓ 7,80 g., 27,5x25,5 mm.

CP

28. AE ↓ 7,15 g., 25 mm

DOC III, 2, p. 665-666, cls.A₃
var.39(40)
CPDOC III, 2, p. 670 cls. A₂, var. 42 a

29. AE ↓ 10,82 g., 28x26 mm.

CP

30. AE ↓ 9,25 g., 29x26,5 mm.

CP

CONSTANȚA

Constantin VII și Zoe

31. AE ↓ 6,53 g., 26,5 mm.

DOC III, 2, p. 559, cls.1,
Constantinopol, 914-919
CA

Mihail IV

32. AE ↓ 5,69 g., 31,5x26 mm,
surfraprare Av/Rv.DOC III, 2, p. 681 cls.C.
CP

DUNĂRENI

Ioan I Tzimiskes

33. AR ↑ miliaresion, 3,32 g., 22,5
mm.DOC III, 2, p. 596, nr. 7a,
Constantinopol, 969-976
CA

Mihail IV

34. AE ↓ 12,00 g., 28x26 mm,
DOC III, 2, p. 681, cls.C.
CA

HISTRIA – Movilele Dese

Mihail IV

35. AE ↓ 6,30 g., 27x24,5 mm.
DOC III, 2, p. 681, cls. C.
CP

Constantin IX

36. AE ↓ 9,80 g., 31 mm.
surfrapare pe cls. C, Av/Rv
DOC III, 2, p. 685, cls. D
CP

HÂRȘOVA

Vasile II – Constantin VIII

37. AE ↓ 8,87 g., 27 mm
DOC III, 2, p.659, cls. A var. 24,
Var. Evanghelie.
CA

38. AE ↓ 8,25 g., 26 mm.

DOC III, 2, p. 668, cls. A, var. 40b.
CA

Roman III

49. AE ↓ 10,72 g., 28 mm.

Inv. 79103

DOC III, 2, p.676, cls. B.

39. AE ↓ 13,45 g., 32,5x28 mm.

surfaprare Av/Rv., dublă frapă Rv.

CA

50. AE ↓ 10,05 g., 29,5x24 mm.

Inv. 79104

40. AE ↘ 9,06 g., 30x29 mm,

dublă frapă Rv.

CA

51. AE ↓ 9,98 g., 29x26 mm.

Inv. 79105

52. AE ↓ 9,24 g., 26x24 mm.

Inv. 79107

Constantin X

41. AE ↓ 7,39 g., 25x23 mm.

DOC III, 2, p. 777, cls. 2

CA

53. AE ↓ 6,47 g., 28x25 mm.

Inv. 79108

IGLIȚA – TROESMIS-EST

DOC III, 2, p. 662, cls.A₂, var. 26.

54. AE ↓ 15,21 g., 33x30mm.

Inv. 79109

42. AE ↓ 5,44 g., 24x22,5 mm, ruptă.

VARIANTĂ.

Inv. 79106

DOC III, 2, p. 666, cls A, var. 40

43. AE ↓ 12,87 g., 32x30 mm.

DOC III, 2, p. 652, cls A₂, var. 5.

Inv. 70100

55. AE ↓ 16,97 g., 33x29,5 mm.

Inv. 79112

44. AE ↓ 10,79 g., 29,5x27,5 mm.

DOC III, 2, p. 659, cls A₃, var. 7.

Inv. 70100

56. AE ↓ 10,33g., 25 mm.

Inv. 79113

57. AE ↓ 6,30 g., 25,5x22,5 mm.

Inv. 79114

DOC III, 2, p. 663, cls. A var. 16.

DOC III, 2, p. 670, cls. A, var. 42a.

45. AE ↓ 21,29 g., 36x34 mm.

Inv. 79111

58. AE ↓ 11,01 g., 27 mm.

Inv. 79115

46. AE ↓ 15,82 g., 32x31 mm.

Inv. 79110

59. AE ↓ 8,92 g., 27x24,5 mm.

dublă frapă Rv

Inv. 79116

DOC III, 2, p. 659, cls. A₃ var.24.

47. AE ↓ 12,64 g., 27 mm.

Inv. 79101

60. AE ↓ 7,61 g., 26,5 mm.

Inv. 79117

48. AE ↓ 10,77 g., 29,5x28 mm.

Inv. 79102

DOC III, 2, p. 671, cls. A, var. 45,

Var. cu puncte pe Rv.

61. AE ↓ 11,42 g., 32x30mm,
Inv. 79118

DOC III, 2, p. 649-675, cls. A₂₋₃

62. AE ↓ 15,00 g., 35 mm.
Inv. 79119

63. AE ↙ 6,35 g., 26,5 mm.
Inv. 79120

Roman III

DOC III, 2, p. 676, cls. B.

64. AE ↓ 12,40 g., 31,5x26,5 mm,
dublă frapă Rv.
Inv. 79121

65. AE ↓ 11,94 g., 28 mm.
Inv. 79122

66. AE ↓ 11,16 g., 27x24 mm.
Inv. 79123

67. AE ↓ 11,09 g., 29,5 mm,
dublă frapă Rv.
Inv. 79124

68. AE ↓ 10,90g., 30,5x29 mm.
Inv. 79125

69. AE ↓ 10,61 g., 31 mm,
surfrapare.
Inv. 79126

70. AE ↓ 9,94 g., 28,5 mm.
Inv. 79127

71. AE ↓ 9,69 g., 27 mm.
Inv. 79128

72. AE ↓ 9,04 g., 30x26 mm.
Inv. 79129

73. AE ↓ 9,00 g., 29x27,5 mm.
surfrapată Rv.
Inv. 79130

74. AE ↓ 8,94 g., 27x25 mm.
Inv. 79131

75. AE ↓ 8,90 g., 30,5x27 mm,
surfrapare pe cls. A.
Inv. 79132

76. AE ↓ 8,75 g., 29x26 mm.
Inv. 79133

77. AE ↓ 8,73 g., 29 mm.
Inv. 79134

78. AE ↓ 8,27 g., 29,5x26 mm.
dublă frapă Rv
Inv. 79135

79. AE ↓ 8,19 g., 31x29 mm.
Inv. 79136

80. AE ↓ 8,15 g., 33x30,5 mm.
Inv. 79137

81. AE ↓ 7,15 g., 28,5x27 mm.
dublă frapă Rv.
Inv. 79138

82. AE ↓ 6,77 g., 28x25 mm.
Inv. 79139

83. AE ↓ 6,46 g., 29 mm.
Inv. 79140

84. AE ↓ 4,04 g., 28x26,5 mm.
Inv. 79141

Mihail IV

DOC, III, 2, p. 681, cls. C.

85. AE ↓ 12,22 g., 29x26 mm.
Inv. 79142

86. AE ↓ 11,65 g., 27 mm.
Inv. 79143

87. AE ↓ 11,22 g., 32,5 mm,
dublă frapă Rv.
Inv. 79144

88. AE ↓ 11,07 g., 29x28 mm,
dublă frapă Rv.
Inv. 79145

89. AE ↓ 11,00 g., 27x25,5 mm.
Inv. 79146

90. AE ↓ 10,30 g., 27,5 mm.
Inv. 79147

91. AE ↓ 10,00 g., 27 mm.
Inv. 79148

92. AE? 9,73g., 32x28mm,
surfrapare Rv/Av.
Inv. 79149

93. AE ↓ 9,66 g., 32x30 mm,
surfrapare Rv/Av.
Inv. 79150

94. AE ↓ 9,16 g., 30x27 mm.
Inv. 79151

95. AE ↓ 9,01 g., 29,5x25 mm.
dublă frapă Rv.
Inv. 79152

96. AE ↓ 8,91 g., 30x28 mm.
surfrapare Av/Rv.
Inv. 79153

97. AE ↓ 8,81 g., 27,5 mm.
Inv. 79154

98. AE ↓ 8,33 g., 31,5x27 mm.
Inv. 79155

99. AE ↓ 8,33 g., 28x26,5 mm.
Inv. 79156

100. AE ↓ 8,06 g., 32x30 mm.
surfrapare Rv/Av.
Inv. 79157

101. AE ↓ 8,04 g., 28x27 mm.
Inv. 79158

102. AE ↓ 8,02 g., 29 mm.
surfrapare Rv/Av.
Inv. 79159

103. AE ↓ 7,90 g., 27x25,5 mm.
Inv. 79160

104. AE ↓ 7,88 g., 25 mm,
surfrapare pe cls B, Rv/Av.
Inv. 79161

105. AE ↓ 7,72 g., 26x25 mm.
Inv. 79162

106. AE ↓ 7,59 g., 28x25 mm.
Inv. 79163

107. AE ↓ 7,45 g., 28,5x27 mm.
Inv. 80787

108. AE ↓ 7,38 g., 26x23,5 mm.
Inv. 80788

109. AE ? 7,25 g., 27,5x26,5 mm,
surfrapare pe cls C, Rv/Av.
Inv. 80789

110. AE ↓ 7,14 g., 30,5x27 mm.
Inv. 80790

111. AE ↓ 7,04 g., 29x28 mm,
surfrapare pe cls. B, Av/Rv.
Inv. 80791

112. AE ↓ 7,01 g., 25 mm.
Inv. 80792

113. AE ↓ 7,00 g., 28,5x26 mm.
Inv. 80793

114. AE ↓ 6,98 g., 26 mm,
surfrapare Av/Rv.
Inv. 80794

115. AE ↓ 6,85 g., 27x25 mm.
Inv. 80795

116. AE ↓ 6,63 g., 28x26,5 mm.
dublă frapă Rv.
Inv. 80796

117. AE ↓ 6,45 g., 25 mm.
Inv. 80797

118. AE ↓ 6,35 g., 27,5 mm,
dublă frapă Rv
Inv. 80798

119. AE ↓ 5,67 g., 26,5 mm.
Inv. 80799

120. AE ↓ 5,60 g., 25x22,5 mm.
Inv. 80800

121. AE ↓ 5,42 g., 27x24 mm.
Inv. 80801

122. AE ↓ 5,19 g., 26,5x22,5 mm.
Inv. 80802

123. AE ↓ 5,10 g., 29x24,5 mm,
surfrapare Rv/Av
Inv. 80803

Constantin IX

DOC, III, 2, p. 685, cls. D.

124. AE ↓ 11,69 g., 30x28 mm.
Inv. 80804

125. AE ↓ 10,96 g., 28,5x25,5mm.
Inv. 80805

126. AE ↓ 10,00 g., 27 mm.
Inv. 80806

127. AE ↓ 9,16 g., 29 mm.
Inv. 80807

128. AE ↓ 9,16 g., 30x27,5 mm,
surfrapare pe cls.C, Rv/Av.
Inv. 80808

129. AE ↓ 9,01 g., 27x25,5 mm,
dublă frapă Rv.
Inv. 80809

130. AE ↓ 8,62 g., 29,5x28 mm,
surfrapare Av/Rv.
Inv. 80810

131. AE ↓ 8,32 g., 29x26 mm,
Inv. 80811

132. AE ↓ 7,83 g., 26,5x25 mm.
Inv. 80812

133. AE ↓ 7,83 g., 27 mm.
Inv. 80813

134. AE ↓ 7,78 g., 29x23,5 mm.
Inv. 80814

135. AE ↓ 7,69 g., 27 mm.
Inv. 80815

136. AE ↓ 7,53 g., 23,5x21,5 mm.
Inv. 80816

137. AE ↓ 7,50 g., 32,5x30 mm,
surfrapare pe cls1, Rv/Av.
Inv. 80817

138. AE ↓ 6,27 g., 31,5 mm,
surfrapare pe cls C.
Inv. 80818

139. AE ↓ 6,12 g., 27,5x24 mm, turnată?
Inv. 80819

140. AE ↓ 4,53 g., 26,5x24 mm, turnată, ruptă.

Inv. 80820

Constantin X

DOC, III, 2, p. 690, cls F.

141. AE ↓ 8,06 g., 28 mm, surfrapare

Inv. 80822

142. AE ↓ 6,93 g., 24,5 mm, surfrapare pe cls D, Av/Rv.

Inv. 80821

DOC III, 2, p. 774, cls1.

143. AE ↓ 7,66 g., 27x25,5 mm.

Inv. 80823

144. AE ↓ 7,13 g., 26 mm, surfrapare

Inv. 80824

145. AE ↓ 6,45 g., 28,5x27,5 mm, surfrapare pe cls D, Av/Rv.

Inv. 80825

146. AE ↓ 6,10 g., 29x27,5 mm.

Inv. 80826

147. AE ↓ 5,85 g., 26x24,5 mm, surfrapare.

Inv. 80827

148. AE ↓ 4,72 g., 28 mm, surfrapare pe cls D, Av/Rv.

Inv. 80828

DOC, III, 2, p. 777, cls.2.

149. AE ↓ 9,87 g., 27x24 mm.

Inv. 80829

150. AE ↓ 9,12 g., 24x23 mm.

Inv. 80830

151. AE ↓ 7,69 g., 28,5x26 mm CP

152. AE ↓ 5,58 g., 28x25 mm.

Inv. 80831

Roman IV

DOC, III, 2, p. 796

153. AE ↓ 5,37 g., 26,5x25 mm, turnată.

Inv. 80832

154. AE ↓ 4,41 g., 26,5 mm, turnată.

Inv. 80833

155. AE ↓ 3,81 g., 25,5x24,5 mm turnată.

Inv. 80834

156. AE ↓ 3,13 g., 26x24 mm.

Inv. 80835

DOC, III, 2, p. 692, cls G.

157. AE ↓ 10,27 g., 26,5 mm.

Inv. 80836

158. AE ↓ 7,89 g., 25,5 mm.

Inv. 80837

159. AE ↓ 7,34 g., 24 mm.

Inv. 80838

160. AE ↓ 7,14 g., 27,5x25 mm.

Inv. 80839

161. AE ↓ 6,05 g., 28x26,5 mm.

Inv. 80840

162. AE ↓ 5,13 g., 28x25,5 mm.

Inv. 80841

163. AE ↓ 5,10 g., 28x26 mm, turnată.

Inv. 80842

164. AE ↓ 4,46 g., 26x25 mm, turnată.

Inv. 80843

Mihail VII

DOC, III, 2, p. 818a

165. AE ↙ 6,69 g., 27x24,5 mm.

Inv. 80844

DOC, III, 2, p. 819, b

166. AE ↙ 4,63 g., 25,5x24 mm, turnată.

Inv. 80848

DOC, III, 2, p. 818-819.

167. AE ↓ 3,65 g., 26 mm.

Inv. 80845

168. AE ↓ 2,86 g., 24,5x22,5 mm, turnată.

Inv. 80847

169. AE ↓ 2,59 g., 22 mm, turnată.

Inv. 80846

170. AE ↙ 2,08 g., 21 mm, turnată.

Inv. 80849

DOC, III, 2, p. 694, cls. H.

171. AE ↓ 5,16 g., 24,5 mm.

Inv. 80850

Nicefor III

DOC, III, 2, p. 831.

172. AE ↓ 6,22 g., 25x22 mm.

Inv. 80851

DOC, III, 2, p. 696. cls I.

173. AE ↓ 5,69 g., 24 mm.

Inv. 80853

174. AE ↓ 2,55 g., 22 mm, turnată.

Inv. 80854

175. AE ↙ 1,91 g., 21 mm, turnată.

Inv. 80852

Alexius I

DOC, III, 2, p. 700, cls. J.

176. AE ↓ 7,20 g., 26 mm, surfrapare pe cls D, Av/Rv.

Inv. 80855

177. AE ↓ 3,23 g., 21,5 mm

Inv. 80856

DOC, III, 2, p. 702, cls. K.

178. AE ↓ 5,77 g., 24x21 mm.

Inv. 80857

179. AE ↓ 3,98 g., 29 mm., f.n.

180. Bill ↑ Stamenon, 3,81 g., 28,5 mm. Adrianopolis/Philippopolis

Inv. 80174

Manuel I

181. Bill ↓ Stamenon, 1,23g., 19x14,5mm., tăiată regulat.

Constantinopol, em. IV, var. C.

Inv. 80173

Imitație latină modul mic, tip A Constantinopol

182. Bill ↓ 2,00 g, tăiată

Inv. 79166

183. Bill ↓ 1,97g, tăiată

Inv. 79164

184. Bill ↓ 1,97 g, tăiată poligonal, perforată.

Inv. 79167

185. Bill ↓ 1,68 g, 20,5x18 mm, tăiată.
Inv. 81383

186. Bill ↓ 1,31 g, 21x18,5 mm, tăiată.
Inv. 80178

187. Bill ↓ 1,09 g, tăiată
Inv. 79168

Imitație latina modul mare tip D
Constantinopol

188. Bill ↓ 0,70 g., 15x13,5 mm.,
tăiată regulat,
f.n.

Imitație latină modul mare tip N
Constantinopol

189. Bill ↓ 2,01 g, 20 mm, tăiată.
Inv. 80177

190. Bill ↓ 1,50 g, tăiată poligonal.
Inv. 79165

191. Bill ↓ 1,39, 14,5x12,5, tăiată,
f.n.

Imitație latină modul mare tip P
Constantinopol

192. Bill ↓ 1,41 g., 19,5x18 mm, tăiată
pentagonal
Inv. 80175

Imitație latină modul mare tip S
Constantinopol

193. Bill ↓ 1,88 g., 20,5x19 mm., tăiată
pentagonal.
Inv. 80176

Imitație latină modul mare tip ?
Constantinopol

194. Bill ↓ 0,88, tăiată total, f.n.

195. Bill ↓ 0,80, tăiată total, f.n.

196. Bill ↓ 0,77, tăiată total, f.n.

197. Bill ↓ 0,67, tăiată total, f.n.

198. Bill ↓ 0,55, tăiată total, f.n.

199. Bill ↓ 0,50, tăiată total, f.n.

200. Bill ↓ 0,45, tăiată total, f.n.

ISACCEA

Nicefor III

201. AE ↓ 2,29 g., 21,5 mm, perforată,
turnată.
DOC, III, 2, p. 696, cls. I.
Inv. 78843

Alexius I

202. AE Tetarteron ↓ 2,87 g, 19,5 mm
Thessalonica
CP

203. AE Tetarteron ↑ 2,71 g., 18x15 mm.
Thessalonica
Inv. 80935

204. AE Tetarteron ? 2,43 g, 19x16,5 mm
Thessalonica
Inv. 78943

205. AE Tetarteron ↓ 2,32 g, 29,5 mm
Thessalonica
CP

206. Bill Stamenon ↓ 4,49 g., 28,5 mm.
Constantinopol, em.IV
CA

207. Bill Stamenon ↓ 3,66 g, 25 mm
Constantinopol, em. IV
CP

Ioan II

208. AE ½ Tetarteron ↓ 1,89g, 16,5x14mm
Constantinopol
CA

209. AE ½ Tetarteron ↓ 1,92 g, 18 mm
Constantinopol
Inv. 78942

210. Bill Stamenon ↓ 3,05 g, 29,5 mm.
Constantinopol, em. II, var. B.
Inv. 78842

Manuel I

211. Bill Stamenon ↓ 3,70g, 29x27,5
mm.
Constantinopol, em.I.
CA

212. Bill Stamenon ↓ 2,27g, 28x25,5
mm
Constantinopol, em. IV
CP

213. AE Tetarteron ↓ 2,97 g, 17 mm
Constantinopol
Inv. 78944

214. AE ½ tetarteron ↓ 1,24g, 16x15
mm.
CA

Isaac II

215. Bill Stamenon ↓ 3,60g, 27,5x24,5mm
Constantinopol
Inv. 64458

Imperiul Latin de Constantinopol

216. Bill ↓ 2,27 g., 23,5x21 mm.
Imitație modul mare tip C
Constantinopol
CA

217. Bill ↓ 2,04 g, 21,5x19,5 mm.
Imitație modul mare tip P
Constantinopol
Inv. 64457

LANURILE

Vasile II – Constantin VIII

218. AE ⚡ 9,80 g., 26x25 mm.
DOC, III, 2, p. 659, cls. A3, var. 24
CP

MURIGHIOL - așezarea civilă

Vasile II-Constantin VIII

219. AE ↓ 10,83 g., 28,5x26,5 mm.
DOC III, 2, p. 659, cls. A3, var. 24
CP

Roman III

220. AE ↓ 13,98 g., 29,5x27 mm.
DOC, III, 2, p. 676, cls. B.
CP

NUFĂRU

Vasile II-Constantin VIII

221. AE ↓ 8,29 g., 28x26 mm, perforată.
DOC, III, 2, p. 665/666, cls. A3, var. 39/40.
CP

Mihail IV

222. AE ↓ 6,92 g., 28,5x27,5 mm.
perforată, surfrapare.
DOC, 2, p. 681, cls.C.
CP

POIANA

Vasile II-Constantin VIII

223. AE ↓ 5,45 g., 25x22 mm.
DOC, III, 2, p. 665/666, cls. A3, var. 39/40.
Inv. 78840

VALU LUI TRAIAN (SMA)

Roman III

224. AE ↓ 16,34 g., 34,5x32,5 mm.
DOC, III, 2, p. 676, cls. B
Inv. 78841

DOBROGEA - PASSIM

Theophilus

225. Av. Solidus ↓ 2,76 g., 20 mm., fals
placat cu aur
DOC III, 1, p. 426-427, nr. 3d,
Constantinopol, 830/31-840.
Inv. 6150

Leon VI

226. AE ↓ 8,35 g., 27 mm.
DOC III, 2, p. 518, cls. 3
Constantinopol, 886-912

Constantin VII și Zoe

227. AE ↓
DOC III, 2, p. 559, cls. 1
Constantinopol , 914-919

228. AE ↓
DOC III, 2, p. 559, cls. 1
Constantinopol , 914-919

Nicefor III

229. AE ↑ 5,25g,26,5x25 mm,
surfrapare
DOC III, 2, p. 831.
CP

Ioan II

230. Bill ↓
Constantinopol. em. II, var. B
CA

Isaac II

231. Bill Stamenon ↓, 2,31 g, 24x23 mm
Constantinopol, var. C
CP

Mihail VIII

232. Bill ? 1,13 g, 21x21,5 mm
Thessalonica
CP

BIBLIOGRAFIE

CUSTUREA 1999 – G. Custurea, *Câteva cruci relicvar decoperite în Dobrogea*, Pontica 32 (1999), p. 303-304.

CUSTUREA 2000 – G. Custurea, *Circulația monedei bizantine în Dobrogea (sec. IX-XI)*, Constanța, 2000.

CUSTUREA 2003 – G. Custurea, *Monede bizantine descoperite la Nufăru*, Peuce s.n. 1(2003), p. 427-430.

CUSTUREA 2007 – G. Custurea, *Monede bizantine descoperite recent în Dobrogea (sec. IX-XIII)*, Pontica 40 (2007), p. 629-640.

CUSTUREA 2012 – G. Custurea, *Monede bizantine recent descoperite în Dobrogea (sec. VI-VII)*, Pontica 45 (2012), p. 617-635.

CUSTUREA, PARASCHIV-TALMAȚCHI 2011 – G. Custurea, C. Paraschiv-Talmațchi, *Small crosses from the Byzantine period discovered on the Danube-Pontic territory*, EBPB VI (2011), p. 135-148.

CUSTUREA, TALMAȚCHI 2011 – G. Custurea, G. Talmațchi, *Repertoriul tezaurelor monetare din Dobrogea*, Constanța, 2011.

CUSTUREA, VERTAN, TALMAȚCHI 1999 – G. Custurea, A. Vertan, G. Talmațchi, *Descoperiri monetare în Dobrogea (XIII)*, Pontica 32 (1999), p. 347-365.

ISVORANU, VÎLCU 2010 – T. Isvoranu, A. Vîlcu, *Monede romane și bizantine descoperite la Halmyris*, Pontica 43 (2010), p. 407-423.

IORDANOV 1979 – Iv. Iordanov, *Vizantijski falšivni zlatni moneti (VI-XI v)*, Numizmatika 13 (1979), 4, p. 8-15.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 1992 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Cruci relicvar de tip bizantin descoperite în sudul Dobrogei*, Pontica 25 (1992), p. 349-354.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 1993 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Cronica descoperirilor monetare din județul Tulcea (V)*, Pontica 26 (1993), p. 263-271.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2000-2001 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Cronica descoperirilor monetare din județul Tulcea (VII)*, Pontica 33-34 (2000-2001), p. 659-678.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2001 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Istoria Dobrogei în perioada 969-1204. Contribuții arheologice și numismatice*, București, 2001.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2009 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Monede bizantine din sec. X-XIII, descoperite la Isaccea-Vicina, în campania arheologică din anul 2003*, Pontica 42 (2009), p. 621-651.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2010 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Monede bizantine descoperite în nordul Dobrogei: secolele X-XIV*, București, 2010.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2011 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Cronica descoperirilor monetare din județul Tulcea (sec. IX-XIII)*, Peuce s.n. 9 (2011), p. 513-522.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 2012 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Cronica descoperirilor monetare din județul Tulcea (sec. IX-XIII)*, Peuce s.n. 10 (2012), p. 193-208.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU, PETAC 2003 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, V. Petac, *Monede bizantine din secolul XI descoperite la Isaccea*, Peuce s.n. 1(2003), p. 413-426.

MĂNUCU-ADAMEȘTEANU, POHL 2006 – Gh. Mănucu-Adameșteanu, I. Pohl, *Un tezaur de folles anonimi clasa A2-A3, descoperit la Isaccea-Vicina, în campania arheologică din anul 2003*, Pontica 39 (2006), p. 435-459.

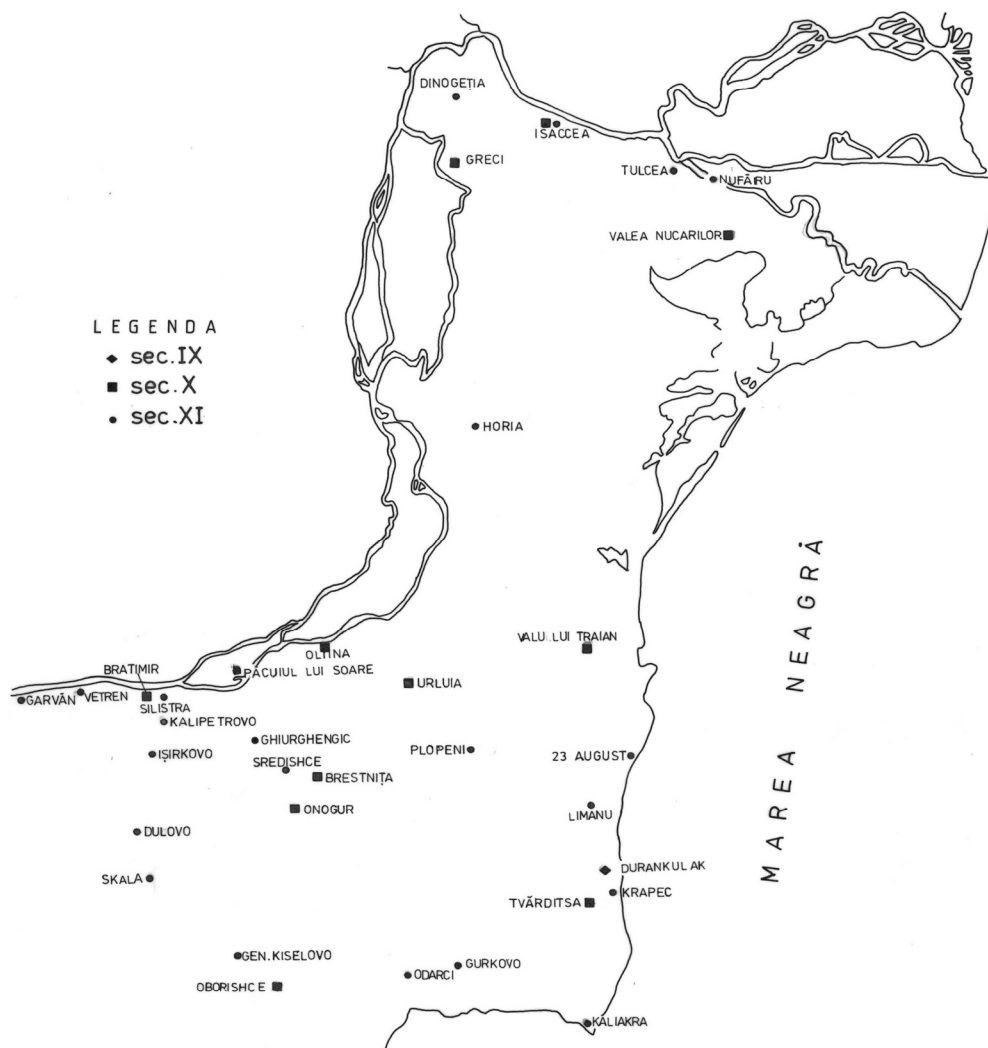
OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU 2002 – E. Oberländer-Târnoveanu, *Notes on the beginnings of the Bulgarian Medieval Coinage*, AMV 3(2002), 1, p. 183-214.

PANAITESCU 1983 – A. Panaitescu, *Un mormânt de epocă prefeudală de la Adamclisi*, Hierasus 5 (1983), p. 157-160.

PARASCHIV-TALMAȚCHI, CUSTUREA 2012 – C. Paraschiv-Talmațchi, G. Custurea, *Clothing Accessories Ornaments found in Dobrudja*, Pontica 45 (2012), p. 345-360.

POENARU BORDEA, OCHEȘEANU, POPEEA 2004 – Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheșeanu, Al. Popeea, *Monnaies byzantines du Musée de Constanța (Roumanie)*, Wetteren, 2004.

VERTAN, CUSTUREA 1992 – A. Vertan, G. Custurea, *Descoperiri monetare în Dobrogea (IX)*, Pontica 25 (1992), p. 381-398.

Tezaure monetare bizantine sec. IX-XI.

5

6

12

22

31

33

36

37

42

45

54

61

67

69

75

111

130

138

142

148

166

169

171

176

225

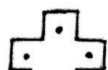
227

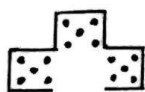
229

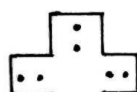
231

6

12

37

42

